

Sygn. akt III PK 116/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 marca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski (sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa M. B.

przeciwko Hotelowi S. Spółce Akcyjnej w D.

o ustalenie i zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Spółecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 marca 2015 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 12 grudnia 2013 r.,

oddala skargę kasacyjną i zasądza od strony powodowej na rzecz strony pozwanej 1 470 zł (jeden tysiąc czterysta siedemdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 lipca 2013 r. Sąd Rejonowy w K.: 1) ustalił, że M. B. był zatrudniony w Hotelu S. S.A. w D. w oparciu o stosunek pracy w okresie od

26.03.2012 r. do 20.12.2012 r., 2) zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.500,00 zł tytułem wynagrodzenia za pracę w okresie od 1.04.2012 r. do 3.04.2012 r., 3) zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 5.600,00 zł tytułem wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy powoda wskutek choroby trwającej łącznie do 14 dni, 4) oddalił powództwo o zapłatę wynagrodzenia chorobowego co do kwoty 5.790,28 zł, 5) oddalił powództwo o zapłatę odszkodowania w kwocie 18.983,80 zł jako przedwczesne, 6) zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 624,40 zł tytułem kosztów postępowania, 7) nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 829,00 zł, a od powoda kwotę 765,00 zł tytułem uzupełnienia opłaty od pozwu; 8) wyrokowi w pkt. 2 i 3 nadał rygor natychmiastowej wykonalności.

Sąd I instancji ustalił, że w dniu 19.12.2011 r. powód został powołany na stanowisko prokurenta pozwanej spółki, w związku z czym została z nim zawarta umowa zlecenia. Za wykonywanie czynności prokurenta powód miał otrzymywać wynagrodzenie w kwocie 14 000,00 zł brutto. W związku ze świadczeniem usług na podstawie umowy zlecenia, powód został zgłoszony do ubezpieczenia społecznego (bez ubezpieczenia chorobowego umożliwiającego korzystanie ze zwolnienia lekarskiego) w okresie od 19.12.2011 r. do 31.01.2012 r. Następnie od dnia 1.02.2012 r. został objęty dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym na swój wniosek i zgłoszony do ZUS z kodem właściwym dla zleceniobiorców. W dniu 26.03.2012 r. uchwałą Rady Nadzorczej Nr 6/2012 powód został powołany na stanowisko prezesa zarządu pozwanej spółki. Uchwała weszła w życie z dniem podjęcia. Uchwałą nr 13/2012 r. z dnia 26.03.2012 r. Rada Nadzorcza określiła podstawowe warunki umowy o pracę powoda jako prezesa zarządu. Strony miała łączyć umowa o pracę na czas nieokreślony, okres wypowiedzenia miał wynosić trzy miesiące, a wynagrodzenie miesięczne – 15.000 zł brutto. Uchwała wskazywała, że w okresie zatrudnienia prezesowi zarządu będzie przysługiwać prawo do zwrotu udokumentowanych wydatków poniesionych w związku z wykonywaniem pracy, prawo do korzystania z telefonu komórkowego i komputera przenośnego na zasadach określonych w wewnętrznych przepisach spółki. W okresie od 26.03.2012 r. do 3.04.2012 r. powód świadczył pracę na stanowisku prezesa zarządu. Dokonał zatwierdzenia sprawozdania finansowego Hotelu S. S.A.

za 2011 rok, brał udział w posiedzeniu Rady Nadzorczej pozwanej, wypowiedział umowę zlecenia audytorowi finansowemu, zatwierdził i podpisał listy płac za marzec 2011 r., przyjmował korespondencję od akcjonariuszy pozwanej, dokonał wypłaty dywidendy z zysku za 2011 r. na rzecz akcjonariuszy, brał udział w spotkaniach z pełnomocnikiem nowego właściciela i przekazywał mu informacje dotyczące funkcjonowania hotelu, sprawował bieżący nadzór nad działalnością hotelu oraz reprezentował pozwaną przed CBA. W dniu 27.03.2012 r. doszło do sprzedaży pozwanej spółki, natomiast w dniu 3.04.2012 r. nadzwyczajne walne zgromadzenie akcjonariuszy odwołało dotychczasowych członków rady nadzorczej oraz powoda z funkcji prezesa zarządu. Od dnia 4.04.2012 r. do 30.09.2012 r. powód przebywał na zwolnieniu lekarskim. Powód nie otrzymał wynagrodzenia za okres od 1 marca 2012 r. oraz wynagrodzenia chorobowego za pierwsze 14 dni niezdolności do pracy spowodowane chorobą. Sąd Rejonowy ustalił, że powód znał treść uchwały Rady Nadzorczej z dnia 26.03.2012 r. i po jej podjęciu natychmiast przystąpił do wykonywania powierzonego mu stanowiska, będąc przekonany, że pozostaje w zatrudnieniu w oparciu o stosunek pracy.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że pomimo iż nie doszło do podpisania umowy o pracę, stanowisko Rady Nadzorczej pozwanej spółki w sprawie zawarcia z powodem umowy o pracę było jednoznaczne i nie pozostawiało żadnych wątpliwości. Pozwana jednocześnie nie kwestionowała, że Rada Nadzorcza w sposób ważny podjęła uchwałę w sprawie ustalenia warunków zatrudnienia i wynagrodzenia powoda na stanowisku prezesa zarządu. Sąd stwierdził ponadto, że sam fakt podjęcia uchwały przez Radę Nadzorczą w sprawie ustalenia warunków zatrudnienia prezesa zarządu i ich przyjęcie przez powoda były wystarczające dla uznania, iż strony nawiązały w ten sposób stosunek pracy. Jednocześnie podkreślił, że w kwestii nawiązania stosunku pracy bezprzedmiotowym było eksponowanie faktu dotyczącego długości trwania stosunku pracy, w tym okoliczności, że powód był prezesem pozwanej spółki tylko przez kilka dni. Odnośnie daty rozwiązania stosunku pracy, Sąd Rejonowy uznał, że odwołanie powoda z funkcji prezesa zarządu nie doprowadziło do rozwiązania stosunku pracy. Rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło, zdaniem Sądu, dopiero z chwilą podjęcia przez powoda nowego zatrudnienia, to jest w dniu 21.12.2012 r.

Konsekwencją ustalenia, że strony łączył stosunek pracy było zasądzenie na rzecz powoda wynagrodzenia za pracę oraz wynagrodzenia chorobowego za pierwsze 14 dni niezdolności od pracy.

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego wniosła pozwana zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 22 § 1 k.p., art. 379 § 1 k.s.h. w zw. z art. 22 § 1 k.p., art. 25 § 1 k.p., art. 29 § 2 k.p., art. 60 k.c. w zw. z art. 300 k.p., art. 5 k.c. oraz naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 230 k.p.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 12 grudnia 2013 r. uwzględnił apelację pozwanej. Zdaniem Sądu Okręgowego Sąd I instancji dokonał oceny ustalonego stanu faktycznego z naruszeniem art. 233 k.p.c., a zaskarżone rozstrzygnięcie nie przystawało do normy określonej w art. 22 § 1 k.p. w zakresie ustalenia, że wolą stron było zawarcie stosunku pracy na warunkach określonych w uchwale Rady Nadzorczej Nr 13/2012 z 26.03.2012 r. Sąd II instancji zwrócił uwagę na okoliczności towarzyszące powołaniu powoda na członka zarządu, a mianowicie, że decyzja ta nastąpiła w związku z wygaśnięciem mandatu dotychczasowego prezesa zarządu oraz informacją sądu rejestrowego z 22.03.2012 r., iż brak wniosku o wpis nowego członka zarządu w terminie 14 dni spowoduje ustanowienie dla spółki kuratora. Dodatkowo koniecznym było podjęcie przez zarząd czynności w związku z finalizowaniem sprzedaży pozwanej spółki nowemu kontrahentowi. Ponadto, powód jak i członkowie Rady Nadzorczej już od lutego 2012 r. mieli wiedzę, że dojdzie do sfinalizowania sprzedaży spółki, do czego ostatecznie doszło 29.03.2012 r. Sąd podkreślił, że ocena czy z członkiem zarządu spółki handlowej została zawarta umowa o pracę przez dopuszczenie do jej wykonywania zależy od okoliczności konkretnej sprawy w zakresie celów, do jakich zmierzały strony, tj. czy zawarcie umowy o pracę nie stanowiło obejścia prawa, oraz zachowania elementów konstrukcyjnych stosunku pracy, w tym cechy podporządkowania w procesie świadczenia pracy. Stwierdził, że nieuzasadnione i dowolne jest wywiedzenie stosunku pracy m.in. z tego, że spółka musiała być w jakiś sposób zarządzana i mieć odpowiednie „władze”. Nie podzielił przy tym oceny Sądu I instancji, że sam fakt podjęcia uchwały przez Radę Nadzorczą w sprawie ustalenia warunków zatrudnienia prezesa zarządu był wystarczający do uznania, że strony

łączył stosunek pracy. W ocenie Sądu Okręgowego uchwała rady nadzorczej nie zastępuje oświadczenia dotyczącego zawarcia stosunku zobowiązaniowego. Decydujące znaczenie w tym zakresie ma cel umowy wynikający z woli stron oraz zachowanie elementów konstrukcji stosunku pracy wymienionych w art. 22 § 1 k.p. W ocenie Sądu Okręgowego w tej sprawie powołanie powoda na członka zarządu wynikało tylko z potrzeby podjęcia konkretnych działań, które nie przystawały do celów umowy o pracę i zasadniczych obowiązków pracowniczych. Strony nie zamierzały realizować uchwały Rady Nadzorczej Nr 13/2012, uchwała ta miała charakter intencyjny oraz służyła zabezpieczeniu ewentualnych interesów powoda. W ocenie Sądu taka praktyka stanowiła obejście przepisów prawa i nie zasługiwała na ochronę (art. 8 k.p.). Sąd wskazał ponadto, że członkowie Rady Nadzorczej i powód *de facto* nie ustalili treści umownego stosunku pracy, gdyż warunki które zostały określone w uchwale Rady Nadzorczej z dnia 26.03.2012 r. nie miały być realizowane. Powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego podkreślił również, że stosunek pracy ze swojej istoty zakłada trwałą więź między kontrahentami w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p., a istota ciągłości świadczenia pracy w ramach stosunku pracy tkwi w tym, że zobowiązanie pracownika nie polega na jednorazowym wykonywaniu pewnych czynności, lecz wiąże się z wykonywaniem określonych czynności w powtarzających się odstępach czasu, w okresie istnienia trwałej więzi łączącej pracownika z pracodawcą.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku złożył pełnomocnik powoda. Zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

art. 22 § 1 k.p. w zw. z art. 11 k.p. w zw. z art. 60 k.c. w zw. z art. 300 k.p. poprzez uznanie, że pomiędzy stronami nie doszło do nawiązania stosunku pracy *per facta concludentia*, pomimo, że strony wyraziły wolę związania się stosunkiem pracy, a nadto przystąpiły do jego realizacji poprzez świadczenie pracy przez powoda i odbiór tej pracy przez pozwaną spółkę - na warunkach określonych uchwałą nr 13/2012 z dnia 26.03.2012 r.;

art. 22 § 1 k.p. poprzez przyjęcie, że nie było możliwe zawarcie stosunku pracy z powodu braku elementu trwałości tego stosunku, podczas gdy trwała więź między stronami stosunku pracy - jako konstytutywny element tego stosunku -

sprowadza się do ciągłości świadczenia pracy, a nie do faktycznego czasu trwania stosunku pracy;

art. 83 k.c. w zw. z art. 300 k.p. polegające na nieuzasadnionym przyjęciu, że w świetle zgromadzonego materiału dowodowego oraz poczynionych ustaleń faktycznych strony nie zamierzały realizować uchwały Rady Nadzorczej nr 13/2012.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się nie mieć uzasadnionych podstaw.

Strona skarżąca, poprzez podniesione zarzuty naruszenia prawa materialnego, starała się wykazać, że pomiędzy stronami sporu doszło do nawiązania umowy o pracę *per facta concludentia*.

W pierwszym rzędzie należy stwierdzić, że zgodnie z art. 379 § 1 k.s.h. w umowach pomiędzy spółką a członkiem zarządu spółkę reprezentuje rada nadzorcza albo pełnomocnik powołany uchwałą walnego zgromadzenia.

Z jednoznacznych ustaleń faktycznych wynika, że rada nadzorcza pozwanego pracodawcy podjęła uchwałę przewidującą zatrudnienie powoda na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony z wynagrodzeniem 15.000 zł miesięcznie. Z ustaleń tych wynika także jasno, że uchwała ta nie została zrealizowana. Nie została bowiem podpisana umowa o pracę ani przez radę nadzorczą, ani nie został wyznaczony pełnomocnik do jej podpisania. Ustalenia te nie były kwestionowane przez strony.

W związku z powyższym do rozważenia pozostawała jedynie jedna możliwość ewentualnego nawiązania umownego stosunku pracy – w sposób dorozumiany poprzez dopuszczenie powoda do świadczenia pracy.

Problem możliwości nawiązania umowy o pracę w sposób konkludentny przez członka zarządu spółki kapitałowej jest niewątpliwie kontrowersyjny. Wynika to przede wszystkim z tego, że wykonywanie czynności członka zarządu nie musi łączyć się automatycznie z koniecznością zawierania umowy o pracę, jak i zresztą jakiegokolwiek innej umowy. W orzecznictwie Sądu Najwyższego problem powyższy był już wielokrotnie rozstrzygany, co doprowadziło do wykształcenia jednolitej linii orzeczniczej. Tak więc zdaniem Sądu Najwyższego możliwe jest dorozumiane

zawarcie umowy o pracę, poprzez dopuszczenie do wykonywania pracy, także przez członka zarządu spółki kapitałowej (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2013 r., I PK 94/13, LEX nr 1448692 oraz powołane tam wcześniejsze orzeczenia Sądu Najwyższego).

Akceptując powyższy pogląd należy jednak mieć na uwadze to, że rozstrzygnięcie w kwestii dorozumianego zawarcia umowy zawsze zależy od okoliczności każdej sprawy. Należy również w związku z powyższym mieć na uwadze, że większość orzeczeń Sądu Najwyższego dotyczyło sytuacji zawarcia umowy o pracę ale z naruszeniem art. 379 § 1 k.s.h. (np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2012 r., V CSK 84/11, LEX nr 1214611, czy z dnia 7 kwietnia 2009 r., I PK 215/08, OSNP 2010 nr 23-24, poz. 283). Tak więc dopuszczalne jest sanowanie umowy o pracę z członkiem zarządu spółki akcyjnej zawartej z naruszeniem art. 379 § 1 k.s.h. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., I UK 300/11, OSNP 2013 nr 17-18, poz. 209). Jednak w okolicznościach niniejszej sprawy problem ten jest bezprzedmiotowy, gdyż strony nie zawarły umowy o pracę. Sama uchwała rady nadzorczej ma bowiem charakter intencyjny i nie może być utożsamiana z zawarciem umowy o pracę. Oświadczenie woli stanowi bowiem zasadniczą treść czynności prawnej. Nie jest więc złożeniem oświadczenia woli określone zachowanie stanowiące jedynie informację, że skutek ten zostanie wywołany w inny sposób (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2011 r., II PK 157/10, LEX nr 784922).

W tak ustalonych okolicznościach faktycznych należy stwierdzić, że ocena czy z członkiem zarządu spółki kapitałowej została zawarta umowa o pracę w sposób konkludentny (dopuszczenie do pracy) zależy od zachowania elementów konstrukcyjnych stosunku pracy, w tym w szczególności cechy podporządkowania pracownika w procesie świadczenia pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2004 r., I PK 488/03, OSNP 2005 nr 10, poz. 145 z glosą Ł. Pisarczyka OSP 2006 nr 1, poz. 7). Konsekwentnie więc przyjmuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, że samo wykonywanie czynności prezesa zarządu nie jest jeszcze wystarczające do stwierdzenia, że doszło do zawarcia umowy o pracę przez dopuszczenie do wykonywania pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2010 r., II PK 178/09, LEX nr 577829).

Na podstawie powyższego należało przyjąć, że wykonanie jedynie kilku jednorazowych czynności (w czasie kilku dni), które należały do obowiązków zarządczych członka zarządu spółki nie prowadzą do konkludentnego zawarcia umowy o pracę. Rozstrzygnięcie to wspierają ustalenia wskazujące, że powodowi nie zostały powierzone inne obowiązki pracownicze, jak i nie jest oczywistym wola stron co do zawarcia umowy o pracę. Należało także mieć na uwadze, że zarówno powód, jak i członkowie rady nadzorczej byli świadomi konsekwencji zmiany właściciela spółki. Tak więc całokształt tych dodatkowych okoliczności usprawiedliwia rozważenie rozstrzygnięcia sporu przez Sąd Okręgowy w aspekcie art. 8 k.p.

Wobec wyżej przyjętych rozstrzygnięć można tylko dodatkowo zauważyć, że wobec braku jakichkolwiek działań ze strony pracodawczej zmierzających do zawarcia umowy (realizacji uchwały rady nadzorczej) brak jest podstaw do przyjęcia, że miały miejsce zachowania o charakterze konkludentnym. Bowiem czynnością prawną osoby prawnej dokonaną *per facta concludentia* są takie zachowania skierowane do osób trzecich, które należą do kompetencji innego organu, a ich podejmowanie usprawiedliwia przyjęcie, że dzieje się tak zgodnie z wolą osób uprawnionych do składania oświadczeń woli w imieniu osoby prawnej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2008 r., V CSK 108/08, Lex nr 465962). Tak więc w tej sytuacji należy stwierdzić, że specyfika obowiązków członka zarządu spółki wynikających już z k.s.h. sprawia, że samo ich wykonywanie nie może samodzielnie stanowić o nawiązaniu umowy o pracę poprzez dopuszczenie do świadczenia pracy. Tym bardziej nie można uzasadnić zawarcia umowy o pracę wykonaniem kilku ściśle określonych czynności zarządczych w postaci podpisania sprawozdania finansowego i jego wykonania, zdania majątku i dokumentów spółki nowemu właścicielowi.

W związku z powyższym wszystkie zarzuty skargi kasacyjnej oceniono jako nieuzasadnione, a zarzut naruszenia art. 83 k.c. jako bezprzedmiotowy, gdyż Sąd Okręgowy nie uznał pozorności zawartej umowy, czy raczej uchwały. Zaskarżony wyrok należało więc ocenić jako zgodny z prawem. W żadnym razie nie można też było uznać, że skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona, gdyż w istocie skarżący podnosząc zarzuty naruszenia prawa materialnego dążył do

zakwestionowania ustaleń faktycznych i oceny dowodów. Natomiast przedstawiony problem prawny był już wielokrotnie rozstrzygany przez Sąd Najwyższy.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji wyroku.